

Olayların Merkeziliği Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

İnci Boyacıoğlu

Dokuz Eylül Üniversitesi

Çağla Aktaş

Dokuz Eylül Üniversitesi

Özet

Bu çalışmanın amacı kişisel bir yaşantının kişi tarafından ne derece merkezi algılandığını ölçen Olayların Merkeziliği Ölçeği'ni (OMÖ) ve bu ölçeğin kısa versiyonunu Türkçeye uyarlamaktır. Araştırmaya Dokuz Eylül Üniversitesi'nden 300 lisans öğrencisi katılmış, ölçeğin psikometrik özellikleri hem olumlu, hem olumsuz duygusal içeriklere sahip otobiyografik anılar için test edilmiştir. Olayların kişinin benliğinin merkezinde konumlandırılması, hayat hikayesinde bir dönüm noktası olarak algılanması ve başka olayları yorumlarken bir referans noktası olarak kullanılmasını ölçmek üzere geliştirilen maddelerden oluşan ölçeğin tek faktörden oluştuğu gözlenmiş, böylece orijinal faktör yapısı bu çalışmada tekrarlanmıştır. Ölçeğin iç tutarlılık güvenirlik Cronbach alfa katsayısı olumlu otobiyografik anılarda .95, olumsuz otobiyografik anılarda .91 değerindedir. Yedi maddeden oluşan OMÖ Kısa Versiyonu'nun güvenirlik değerleri de oldukça yüksek gözlenmiş, olumlu ve olumsuz otobiyografik anılar için Cronbach alfa katsayısı sırasıyla .89 ve .82 olarak hesaplanmıştır. Aşırı stres verici yaşantıların merkezi algılanması travma sonrası stres belirtileri ile pozitif yönde ilişki gösterirken ($r = .36, p < .001$), olumlu anılarda anlamlı bir ilişki gözlenmemiştir.

Anahtar kelimeler: Olayların Merkeziliği Ölçeği, otobiyografik bellek, geçerlik, güvenirlik.

Abstract

The purpose of the present study is to adapt the Centrality of Events Scale and its short version that measure how central an event to an individual into Turkish. 300 undergraduate students from Dokuz Eylul University participated in the study. The psychometric properties of the scale were tested for both positively and negatively valenced autobiographical memories. Items that measure whether the event was perceived as a central component of personal identity, whether the event was regarded as a turning point in the life story, and whether the event had become a reference point for the attribution of meaning to other experiences in the person's life were best presented by a one-factor solution. That is, the original one-factor structure of the scale was replicated in the present study. The Cronbach's alpha for internal consistency reliability was .95 for positive autobiographical memories and .91 for negative autobiographical memories. The short 7-item scale also had high reliability values (.89 for positive autobiographical memories and .82 for negative autobiographical memories). The scale was positively correlated with post-traumatic stress symptoms for highly stressful events ($r = .36, p < .001$), but not for positive events.

Key words: Centrality of Events Scale, autobiographical memory, validity, reliability.

Yazışma Adresi: Doç. Dr. İnci Boyacıoğlu, Dokuz Eylül Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Tınaztepe Yerleşkesi Adatepe Mah. Doğuş Cad. No: 207/M 35390 Buca / İZMİR

Yazar Notu: Bu araştırma daha kapsamlı bir araştırma projesinin parçası olarak yürütülmüştür (TÜBİTAK, Proje No: 117K360). Araştırmanın gerçekleşmesini verdikleri destek ile mümkün kılan Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu'na teşekkür ederiz. Ayrıca, Olayların Merkeziliği Ölçeği'nin dilsel ve kültürel uygunluğuna ilişkin anlayışımızı derinleştirerek Türkçeye kazandırılmasına büyük katkılar sunan Dr. Serkan Koç'a şükranlarımızı sunarız.

E-posta: inci.boyacioglu@deu.edu.tr

Gönderim Tarihi: 13.07.2016

Kabul Tarihi: 22.02.2017

Günlük yaşantımızda birçok işlev gören otobiyografik anılar kişiliğimizin inşası, hayat hikayemizin yapılandırılması ve anlamlandırılmasında da önemli bir rol oynar (Bluck, 2003; Bluck, Alea, Habermas ve Rubin, 2005). Özellikle ulaşılabilirliği yüksek, canlı ve detaylı otobiyografik anılar benlik bütünlüğünün sürdürülmesinde, benlik algısının oluşumunda, geleceğe yönelik plan ve davranışların şekillenmesinde kritik öneme sahiptir (örn., D'Argembeau ve Van der Linden, 2008; Pillemer, 2003; Rathbone ve Steel, 2015). Söz konusu olan travmatik yaşantılarsa, anılar ile benlik arasında gelişen karşılıklı ilişkiler akıl sağlığı üzerinde belirgin bir olumsuz etki gösterebilmektedir (Bernard, Whittles, Kertz ve Burke, 2015; Berntsen ve Rubin, 2007; Berntsen, Willert ve Rubin, 2003). Berntsen ve Rubin (2006) aşırı düzeyde olumsuz duygu içerikli, ender görülen ve beklenmedik bir olayın kişiliğin ve hayat hikayesinin merkezinde algılanmasının ruminasyona, gerçekdışı kaygılara ve gelecekte benzer olaylardan kaçınmak için sürekli ve sağlıklı bir çabaya yol açabileceğini öne sürmüştür. Anıların akıl sağlığı açısından sahip olduğu bu önemi gözeterek, bir yaşantının kişi tarafından ne derece merkezi algılandığını ölçmek üzere OMÖ'ni geliştirmişlerdir. Bu uyarılma çalışmasında, OMÖ'nin psikometrik özellikleri incelenerek Türkçeye kazandırılması amaçlanmaktadır.

Alanyazında insanların hatırlama sürecinde olumsuzluk yanlılığı gösterdiğine, buna bağlı olarak olumlu anıları olumsuzlara nazaran daha kolay ve sık hatırladıklarına ilişkin sayısız araştırma bulunurken (bkz. Walker, Skowronski ve Thompson, 2003), olumsuz anılar özelinde yapılan çalışmalar tutarsız sonuçlar vermiştir. Bu çalışma hattı bütünsel olarak incelendiğinde, travmatik veya çok stres verici olaylara ilişkin görgül araştırmalarla desteklenen iki farklı görüş olduğu görülmektedir. İlk görüş bastırma gibi mekanizmaların bellekte yol açtığı bozulmalara bağlı olarak travmatik yaşantıların diğer anılara kıyasla daha zayıf anı özelliklerine sahip olduğunu savunurken, bu tür yaşantıların derin bellek izleri bıraktığını ve anı özelliklerinde belirgin üstünlüklere sahip olduğunu gösterir araştırmalar da bulunmaktadır (bkz., Moore ve Zoellner, 2007). Örneğin, kimi araştırmalarda travmatik anıların, olumlu anılara kıyasla daha az anlatım tutarlılığına sahip olduğu, daha az detay içerdiği, daha seyrek hatırlandığı, aile ile daha az paylaşıldığı gözlenmiştir (örn., Byrne, Hyman ve Scott, 2001; Tromp, Koss, Figueredo ve Tharan, 1995). Öte yandan travmatik anıların daha avantajlı olduğu görüşü ile tutarlı olarak aşırı olumsuz olaylara ilişkin anıların sık sık, detaylı bir şekilde, yeniden yaşarcasına ve yoğun duygular eşliğinde hatırlandığına işaret eden çalışmalar da mevcuttur (örn., Fivush, Hazzard, Sales, Sarfati ve Brown, 2003; Porter ve Birt, 2001; Rubin, Boals ve Berntsen, 2008; Rubin, Feldman, ve Beckham, 2004).

Berntsen ve Rubin (2006) travmatik yaşantıların bellek süreçlerinde avantaj sahibi olduğu yönündeki ikinci görüşle tutarlı olarak aşırı olumsuz duygu içeren anıların, kolay ve canlı şekilde hatırlanan çarpıcı anılar gibi (örn., öztanımlayıcı anılar, yoğun olumlu duygu içeren anılar) birçok farklı işleve sahip olduğunu öne sürmüştür ve bu işlevleri üç temel başlıkta tartışmışlardır.

Travmatik Anıların Diğer Yaşantılara Kılavuzluk İşlevi. Pillemer (1998) kişilere hayattaki gerçeklerin doğasını ve süreçlerin gelişimini örneklendiren, anlatan ve açıklayan yaşantılar için *referans olaylar* (anchoring events) kavramını kullanmış ve referans olayların bireyin var olan inanç ve duygularını doğrulama, düşünce ve davranışlarına yön verme gibi işlevlere sahip olduğunu öne sürmüştür. Buna göre, travmatik yaşantılar kişinin şimdiki benliğinin bir parçası olarak (Berntsen ve ark., 2003), uzun süreli belleğin organizasyonunda bir referans noktasına dönüşebilmekte ve diğer yaşantılara birey tarafından yüklenen anlamları şekillendirebilmektedir (Gauer, Souza, Silveira ve Sediya, 2013). Bireyler referans noktasına dönüşmüş bir olayı daha sık hatırladığı ve "daha sık ve kolay hatırlanan olaylar daha sık gerçekleşir" şeklinde özetlenebilecek bir kestirmeye sahip olduğu için, travmatik yaşantılar bireylerde geleceğe yönelik korku dolu beklenti ve kaygılara yol açıyor olabilir (Berntsen ve Rubin, 2006).

Travmatik Anıların Hayat Hikayesini Şekillendirci İşlevi. Travmanın geleceğe yönelik amaç ve beklentileri şekillendirmesi (Sutherland ve Bryant, 2005) travmatik olayların hayat hikayesinde bir dönüm noktası olarak algılanmasından da kaynaklanıyor olabilir (Berntsen ve Rubin, 2006). Pillemer (1998) kişi tarafından önem atfedilen, çok sık ve keskin bir canlılıkta hatırlanan *mühim olayların* (momentous memories) hayat akışını bütünü değiştirdiğini veya bu akışa yeni bir yön verdiğini ileri sürmüştür. Travmatik yaşantılar çoğunlukla kişinin bakış açısında derin değişimler yarattığı (Berntsen ve Thomsen, 2005; Janoff-Bulman, 1988; Rubin, Dennis ve Beckham, 2011) ve kolayca ulaşılabilir olduğu (Berntsen, 2001; Fivush ve ark., 2003) için kişiler için sonrasında gerçekleşen olaylara nedensel açıklamalar getiriyor olabilir (Berntsen ve Rubin, 2006).

Travmatik Anıların Kişiliği Tanımlayıcı İşlevi. Çarpıcı anılar birey tarafından hayat hikayesinde bir dönüm noktası olarak nitelendirildiğinde kişiliğinin de temel unsurlarından biri olarak algılanmaya başlar (Berntsen ve Rubin, 2006). Örneğin, kişinin evlenmesi veya çocuk sahibi olması hayat hikayesinde sadece bir dönüm noktası olmanın ötesinde, geçmiş ve şu anki yaşantılarını yorumlayış biçimini şekillendirmekte, kendisine dair

inanç ve beklentilerini değiştirmekte ve zamanla kimliğinin bir parçası haline gelmektedir (Boals, 2010). Berntsen ve Rubin (2006) travmatik bir yaşantıdan geçmenin kişinin kimliğini veya kişinin hayat hikayesindeki belirli temaları temsil eden bir sembole dönüşebileceğine dikkat çekmişlerdir. Gerçekten de klinik alanda yapılan çalışmalar, travmatik yaşantıların geçen zamanla birlikte benliğin temel unsurlarından birine dönüştüğüne işaret etmektedir (Moore, 2008; Sutherland ve Bryant, 2005). Travma Sonrası Stres Bozukluğu (TSSB) tanısı almış kişilerin de zamanla travmatik yaşantıyı kimliklerinin bir parçası olarak görmeye başladıkları ve yaşadıkları travmatik olayla şimdiki yaşamları arasında güçlü ilişkiler kurma eğiliminde oldukları gözlenmiştir (Berntsen ve ark., 2003). Yapılan çok sayıda araştırmada, travmatik olayların merkezi algılanması ile TSSB ve depresyon belirtileri arasında anlamlı ilişkiler saptanmıştır (örn., Berntsen ve Rubin, 2004, 2007; Berntsen, Rubin ve Siegler, 2007; Boals, 2010; Boals ve Schuettler, 2011; Boelen, 2009; Brown, Antonius, Kramer, Root ve Hirst, 2010; Gauer ve ark., 2013; Newby ve Moulds, 2011; Pinto-Gouveia ve Matos, 2011; Robinaugh ve McNally, 2010; Rubin ve ark., 2011; Rubin, Boals ve Hoyle, 2014; Zaragoza Scherman, Salgado, Shao ve Berntsen, 2014; Schuettler ve Boals, 2011). Araştırma bulguları, TSSB'nun otobiyografik bellekte oluşan değişikliklerle ilişkili olduğuna, travmatik anıların kişilikte ve hayat hikayesinde merkezi şekilde konumlandırılmasının TSSB'nun gelişiminde ve sürmesinde etkili olduğuna işaret etmektedir (Boals, 2010; Rubin ve ark., 2008; Rubin ve ark., 2011). Özetle, Berntsen ve Rubin (2006) travmatik anıların günlük yaşamda birçok işleve sahip olduğunu savunmuşlar, olayların merkeziliği kavramını da varsaydıkları işlevler üzerinden şekillendirmişlerdir.

Travmatik anıların anı özelliklerini TSSB belirtileri ile ilişkilendiren çok sayıda araştırmayı takiben OMÖ'nin kullanımı olumlu içerikli otobiyografik anılar için de yaygınlaşmıştır. Olumlu duygu yüklü anıları da kapsayan ilk araştırmalarda aşırı düzeyde olumlu ve aşırı düzeyde olumsuz olayların kişiler tarafından ne düzeyde merkezi algılandığı karşılaştırılmıştır. Üniversite öğrencilerinden oluşan örneklerde yakın zamanda gerçekleşmiş olumlu ve olumsuz olaylar arasında fark saptanmazken (Boals, 2010; Rasmussen ve Berntsen, 2009), yaşlı örneklerle yapılan çalışmalarda eski zamanlarda gerçekleşmiş olumlu olayların katılımcılar tarafından daha merkezi olarak rapor edildiği gözlenmiştir (örn., Berntsen ve ark., 2011; Scherman ve ark., 2014). Büyük olasılıkla olumlu ve olumsuz duygu yüklü olaylar kişilik ve hayat hikayesiyle farklı şekilde ilişkilenebilir; olumlu yaşantılar kültürel yaşam senaryosuna (cultural life script) paralel bir işleme sürecinden geçerken, olumsuz yaşantılar daha bireysel ve duygu merkezli süreçlerin bir parçası olarak işlenmektedir

(Berntsen ve ark., 2011; Scherman ve ark., 2014).

Aşırı olumlu ve olumsuz olayların merkeziliği kültürel farklılıklar açısından incelendiğinde, aşırı olumlu olayların farklı kültürlerden gelen bireyler tarafından da aşırı olumsuz olaylara kıyasla daha merkezi algılandığı gözlenmiştir (Scherman ve ark., 2014). Kültürel olarak yapılandırılan kalıp yaşam senaryoları kişinin mezuniyet, işe girme, evlilik gibi önemli yaşam olaylarını deneyimlemesinde kılavuzluk ettiği için kültürel beklentilerle uyumlu olumlu yaşantıları daha çok kapsamaktadır (bkz. Berntsen ve Rubin, 2004). Bununla paralel olarak, Scherman ve ark. (2014) olumlu olayların merkeziliğinde kültürel bir farklılık bulmazken, Asya ülkeleri gibi toplulukçu kültürlerde aşırı olumsuz olayların Batının bireyci kültürlerine kıyasla daha merkezi algılandığını saptamışlardır. Bu bulgu, Doğu kültürlerinde özeleştirinin daha yaygın olduğunu gösteren araştırmalarla tutarlıdır (örn., Kitayama, Markus, Matsumoto ve Norasakkunkit, 1997; Heine, Takata ve Lehman, 2000). Türk örneğinde olayların merkeziliği öztanımlayıcı anılar için incelenmiş ve benlikle tutarlı yaşantılara ait anıların da olumlu anılar gibi daha merkezi algılandığı görülmüştür (Mutlutürk ve Tekcan, 2015).

Otobiyografik bellek, bilişsel, fizyolojik, sosyal ve klinik psikoloji gibi psikolojin birçok alt alanında yoğun bir şekilde incelenmeye başlanmış ve farklı birçok psikolojik kavram ve süreç etrafında elde edilen bulguları biraraya getiren bir çatı işlevine kavuşmuştur. Otobiyografik anıları çeşitli yönlerden incelemeye olanak veren ölçüm araçları ise gün geçtikçe zenginleşmektedir (örn., Bluck ve ark., 2005; Boyacıoğlu ve Akfırat, 2015; Sutin ve Robins, 2007; Talarico, Labar ve Rubin, 2004). Bu kavramlar içinde otobiyografik anıların kişiliğin ve hayat hikayesinin merkezinde algılanması psikopatoloji, benlik süreçleri, bireysel ve kültürel farklılıklar gibi çeşitli bağlam ve düzeylerde incelenmektedir. Bu araştırmada, otobiyografik bellek konusunda Türk örneklerle yapılacak çalışmalara katkı sunacağı düşünüldüğü için OMÖ'nin Türkçeye uyarlanması amaçlanmaktadır. Bu hedef çerçevesinde, OMÖ'nin psikometrik özellikleri hem olumlu, hem de olumsuz otobiyografik anılar için test edilecektir.

Yöntem

Katılımcılar

Çalışma, Dokuz Eylül Üniversitesi lisans öğrencilerinden 300 katılımcı ile gerçekleştirilmiş, üç katılımcı eksik cevapları nedeniyle araştırmanın ileri aşamalarından çıkarılmış, analizler 297 katılımcı üzerinden yapılmıştır (186 kadın, 111 erkek). Katılımcıların yaşları 18 ile 29 arasında değişmektedir ($M = 20.99$, $S = 1.89$). Örneklem ağırlıklı olarak bekar (%96.3) ve yaşamlarının büyük bölümünü metropollerde (%46.5) veya kentlerde (%35.7) geçirmiş kişilerden oluşmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Olayların Merkeziliği Ölçeği (OMÖ). OMÖ duygusal olarak olumlu veya olumsuz bir yaşantının bireyin kimliği ve hayat hikayesi için ne derece merkezi olduğunu ölçen bir ölçüm aracıdır (Zaragoza Scherman ve ark., 2014). Berntsen ve Rubin (2006) ölçeği geliştirirken 23 madde olarak hazırlamışlar, ancak üç maddeyi gerekli psikometrik özellikleri göstermediği için ölçekten çıkarmışlardır. Son formunda ölçek 20 maddeden oluşmaktadır ve cevap seçenekleri 5'li Likert ile derecelendirilmiştir (1 = Hiç katılmıyorum ve 5 = Tamamen katılıyorum). Berntsen ve Rubin (2006), ölçek maddelerini bir olayın kişiliğin merkezinde algılanması, hayat akışı içinde bir dönüm noktası olarak nitelendirilmesi ve başka yaşantıları anlamlandırılmada bir referans noktası olarak konumlandırılması olmak üzere üç ayrı kavram çerçevesinde geliştirmiş olsalar da ölçeğin tek boyuttan oluştuğunu saptamışlardır. Ölçeğin Cronbach alfa değeri .94 olarak rapor edilmiştir.

Ölçeğin Türkçe çevirisi Türkçe ve İngilizce dillerine hakim, psikoloji alanında uzmanlığını yapmış veya yapmakta olan, psikolojik ölçek uyarlama ve geliştirme konusunda eğitimli üç kişilik bir çeviri ekibi tarafından birbirlerinden bağımsız olarak yapılmıştır. Yapılan çevirilerdeki farklılıklar incelenerek çeviriler ortaklaştırılmıştır. Ölçeğin İngilizceye geri çevirisi her iki dile de hakim, birisi dilbilim alanında diğeri psikoloji alanında öğretim üyesi olan iki kişilik bir çeviri ekibi tarafından birbirinden bağımsız şekilde yapılmıştır. Çeviri-geri çeviri sürecinde saptanan farklılıklar incelenerek, ölçek maddeleri kullanılan dilin anlaşılabilirliği ve orijinal maddelerle anlam tutarlılığı da gözeticilerle düzeltilmiştir. Elde edilen Türkçe formun anlaşılabilirliği ve maddelerin kültürel uygunluğu için uzman görüşü alınmış, bu çerçevede psikoloji alanında iki öğretim üyesinin son değerlendirmesi ışığında ölçeğin öndeneme formu oluşturulmuştur. Öndeneme formu 15 kişiden oluşan bir örnekleme dağıtılmış, katılımcılardan ölçeği biçimsel ve içeriksel olarak incelemeleri, varsa önerileri yazmaları istenmiştir. Çeviri-geri çeviri, uzman görüşü ve öndeneme süreçlerinin sonucunda maddelere son hali verilerek ölçeğin Türkçe versiyonu hazırlanmıştır.

Beck Depresyon Envanteri (BDE). Beck, Ward, Mendelson, Mock ve Erbaugh (1961) tarafından geliştirilen 21 madde ve tek faktörden oluşan ölçek depresyonun duyuşsal, somatik, bilişsel ve motivasyonel semptomlarını ölçmektedir. Maddeleri 0 ila 3 arasında puanlanan ölçekten alınan yüksek puanlar ciddi depresyona işaret etmektedir. Türkçe uyarlaması Hisli (1988) tarafından yapılan ölçeğin iki yarım test güvenilirliği .74'tür.

Travma Sonrası Stres Belirtileri Ölçeği (TSSBÖ).

TSSBÖ, Şahin, Batıgün ve Yılmaz (2001) tarafından alanyazında sıklıkla kullanılan travma belirtileri ölçeklerinden yararlanılarak geliştirilmiştir. Ölçeğin geliştirilmesinde, Milli Eğitim Bakanlığı ve UNICEF tarafından 1999 Marmara depremini takiben yürütülen Psikososyal Okul Projesi'nde görev alan öğretmenlerden toplanan veriler kullanılmıştır. 36 maddelik ölçeğin, alt ölçekleri için Cronbach alfa iç tutarlık katsayıları .89 ve .91 arasında değişmektedir. Ölçekten alınan yüksek puan, yaşanan olaya ilişkin travmatik stres belirtilerinin daha yoğun olduğuna işaret etmektedir.

İşlem

Veri toplama araçları katılımcılara Dokuz Eylül Üniversitesi'nde lisans derslerini aldıkları sınıflarda araştırmacılar tarafından gruplar halinde uygulanmıştır. Araştırmaya katılım tamamen gönüllü olup, herhangi bir ödül uygulaması yapılmamıştır. Katılımcılar katılım onay formunu ve kişisel bilgi formunu doldurduktan sonra kendilerinden hayatları boyunca başlarına gelmiş en olumsuz olaylardan birini yeniden hatırlamaları ve kendilerine verilen boşluğa bu olayı birkaç cümle ile yazmaları istenmiştir. Katılımcıların yazdıkları bu kısa metinler otobiyografik anı kriterleri açısından incelenerek, otobiyografik anı görevinde bir konu hakkında genel düşüncelerin ifade edildiği kompozisyon niteliğinde metinler yazan veya bir yaşam dönemine ilişkin genel değerlendirmeleri içeren aktarımlarda bulunan kişilerin tespit edilerek analizlerden çıkarılması hedeflenmiştir. Araştırmacıların yaptığı incelemelerde katılımcıların anı aktarımlarında bu tür anlatımlara rastlanmamıştır. Olumsuz anı görevi sonrasında katılımcılardan anlattıkları anıyı düşünerek OMÖ'ni doldurmaları istenmiştir. Yine aynı olay temelinde TSSBÖ'nin sorularını cevaplamaları istenmiştir. Daha sonra katılımcılar BDE'ni doldurmuşlardır. Katılımcılarda istenmeyen bir olumsuz duygudurumu engellemek için alandaki uygulamalar örnek alınarak olumlu anı görevi hep en son verilmiştir (Talarico ve ark., 2004). Olumlu anı görevinde katılımcılardan hayatları boyunca başlarına gelmiş en olumlu olaylardan birini hatırlamaları ve ilgili boşluğa bu olayı kısaca yazmaları istenmiştir. Katılımcılar son olarak, bu anılarına ilişkin OMÖ'ni doldurmuşlardır.

Bulgular

Olayların Merkeziliği Ölçeği Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları

Madde-Toplam Korelasyonları. Ölçeğin madde-toplam korelasyonları incelendiğinde son üç maddenin Berntsen ve Rubin'in (2006) orijinal çalışmasında olduğu gibi diğer maddelere kıyasla düşük korelasyonlar göster-

Tablo 1. Olayların Merkeziliği Ölçeği'nin Olumlu ve Olumsuz Duygu Yüklü Otobiyografik Anılar İçin Madde-Toplam Korelasyonları

Ölçek Maddeleri	Olumlu Anılar			Olumsuz Anılar		
	Madde- Toplam	<i>Ort.</i>	<i>S</i>	Madde- Toplam	<i>Ort.</i>	<i>S</i>
	<i>r</i>			<i>r</i>		
1. Bu olay yeni deneyimleri anlamlandırmamda bir rehber, bir referans noktası haline geldi.	.69***	3.96	1.16	.51***	3.87	1.15
2. Bu olay ve şimdiki yaşantılarım arasındaki bağlantıları ve benzerlikleri kendiliğinden fark ederim.	.72***	3.91	1.08	.44***	3.74	.99
3. Bu olayın kimliğimin bir parçası haline geldiğini hissediyorum. (KV)	.74***	3.81	1.19	.67***	3.34	1.29
4. Bu olay hayatımdaki önemli konuların sembolü ya da işareti olarak görülebilir.	.75***	3.84	1.17	.64***	3.37	1.22
5. Bu olay benim hayatımı çoğu insanın hayatından farklı kılıyor.	.65***	3.62	1.28	.60***	2.88	1.37
6. Bu olay kendimi ve dünyayı anlamamda bir rehber, bir referans noktası haline geldi. (KV)	.77***	3.69	1.19	.59***	3.47	1.14
7. Bu tür bir olay yaşamamış insanların benden farklı düşündüklerine inanıyorum.	.60***	3.67	1.24	.44***	3.64	1.27
8. Bu olay benim kim olduğuma dair çok şey anlatıyor.	.67***	3.66	1.20	.54***	3.02	1.32
9. Çoğu zaman, bu olay ve insanlarla şu anki ilişkilerim arasında bağlantılar ve benzerlikler görürüm.	.57***	3.48	1.14	.41***	3.21	1.18
10. Bu olayın, hayat hikayemin ana unsurlarından biri haline geldiğini hissediyorum. (KV)	.77***	3.83	1.14	.68***	3.34	1.33
11. Bu tür bir olay yaşamamış insanların kendilerine bakışlarının, benimkinden farklı olduğuna inanıyorum.	.74***	3.69	1.18	.57***	3.68	1.17
12. Bu olay benim başka yaşantılara dair hislerimi ve düşüncelerimi etkiledi. (KV)	.66***	3.82	1.15	.46***	3.97	1.04
13. Bu olay geleceğime nasıl bakacağıma ilişkin bir rehber, bir referans noktası haline geldi.	.72***	3.93	1.17	.62***	3.69	1.17
14. Eğer hayatımın bir halısını dokusaydım, bu olay başka pek çok olaya bağlanan ilmekleriyle halının tam ortasında olurdu.	.75***	3.72	1.24	.69***	3.15	1.28
15. Hayat hikayem iki ana bölüme ayrılabilir: Bu olaydan öncesi ve bu olaydan sonrası.	.75***	3.57	1.34	.70***	2.90	1.41
16. Bu olay hayatımı kalıcı olarak değiştirdi. (KV)	.76***	3.63	1.26	.70***	2.97	1.33
17. Bu olayın geleceğim üzerindeki etkilerini sık sık düşünürüm. (KV)	.77***	3.87	1.20	.71***	3.28	1.30
18. Bu olay hayatımda bir dönüm noktasıydı. (KV)	.78***	3.66	1.28	.73***	3.08	1.31
19. Eğer bu olay başıma gelmeseydi, bugün başka bir insan olurdu.	.69***	3.57	1.30	.60***	3.19	1.34
20. Geleceğim hakkında kafa yorarken sık sık geriye dönüp bu olayı düşünürüm.	.70***	3.48	1.26	.66***	3.22	1.31

Not 1. KV = OMÖ Kısa Versiyon maddeleri.

Not 2. *** $p < .001$

diği gözlenmiştir ($.34 \leq r \leq .55$). Araştırmacıların bu üç maddeyi kavramsal olarak da yeterli görmeyerek ölçekten çıkardıkları göz önüne alınarak, bu araştırmanın ilerleyen aşamalarında ilgili maddeler analizlere alınmamıştır. Tablo 1'de de görülebileceği gibi, geri kalan maddelerin

madde-toplam korelasyonları olumlu otobiyografik anılar için .58 ile .78, olumsuz otobiyografik anılar için .41 ile .73 arasında gözlenmiştir. Madde-toplam korelasyonları arzu edildiği şekilde .30'un üzerinde bulunmuştur (Kline, 2000).

Tablo 2. Olayların Merkeziliği, Travma Sonrası Stres Belirtileri ve Depresyon İçin Ortalamalar, Standart Sapmalar ve Aralarındaki Korelasyon Katsayıları

	Ort.	S	Olumsuz OMÖ	TSSB	BDE
Olumlu OMÖ	3.72	.86	.29***	.08	-.12*
Olumsuz OMÖ	3.35	.75	-	.36***	.21***
TSSB	1.90	.56	-	-	.65***
BDE	.60	.43	-	-	-

Not 1. Olumlu OMÖ = Olumlu Otobiyografik Anıların Merkeziliği, Olumsuz OMÖ = Olumsuz Otobiyografik Anıların Merkeziliği, TSSBÖ = Travma Sonrası Stres Belirtileri Ölçeği, BDE = Beck Depresyon Envanteri.

Not 2. * $p < .05$, ** $p < .01$ ve *** $p < .001$

Faktör Yapısı. Ölçeğin faktör yapısını incelemek için yürütülen Temel Bileşenler Analizlerinde Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı hem olumlu (.94), hem de olumsuz otobiyografik anılar (.90) için .60'dan yüksek, Barlett testleri de anlamlı bulunmuştur ($p < .001$). Bu değerler, faktör analizinin yapılmasında bir sakınca olmadığına işaret etmektedir (Pallant, 2006). Yamaç eğrisi grafiği Berntsen ve Rubin'in çalışması ile tutarlı olarak, bir ve ikinci faktörler arasında keskin bir düşüş göstererek tek faktörlü bir yapıya işaret etmiştir. Varimax rotasyonu ile yapılan faktör analizinde ölçek üç faktöre zorlandığında da, ölçek maddelerinin istenen faktörlere yüklenmediği, birçok maddenin birden fazla faktöre yüklendiği gözlenmiştir. Üç faktörlü yapı için yapılan faktör analizinde ilk faktör, olumlu otobiyografik anılar için toplam varyansın %51.01'ni, olumsuz otobiyografik anılar için %36.81'ni açıklamış, diğer iki faktörün açıkladığı toplam varyanslar ise %15'in altında gözlenmiştir.

Tek faktörlü yapı için açıklanan toplam varyans olumlu anılarda %51.01, olumsuz anılarda %36.81 olarak gözlenmiştir. Bileşen matrisinde faktör yükleri olumlu anılarda .78 ile .56, olumsuz anılarda .75 ile .38 arasında elde edilmiştir. Yedi maddeden oluşan OMÖ kısa versiyonunun açıkladığı toplam varyans olumlu anılarda %60.32, olumsuz anılarda %47.84 olarak saptanmıştır. Kısa versiyon için, bileşen matrisinde faktör yükleri olumlu anılarda .84 ile .68, olumsuz anılarda .80 ile .43 arasında elde edilmiştir.

Ölçüt Geçerliliği. Alanyazında çok sayıda araştırma, aşırı olumsuz otobiyografik anıların kişi tarafından merkezi algılanması ile travma sonrası stres belirtileri arasında pozitif bir ilişki olduğunu göstermiştir (bkz., Rubin, Berntsen ve Johansen, 2008). Bu çalışmada da olumsuz anıların kişi tarafından merkezi algılanma düzeyi arttıkça travma sonrası stres belirtilerinin de güçlendiği gözlenmiştir ($r = .36, p < .001$). Olumlu anıların merkeziliği beklendiği gibi

travmatik belirtiler ile anlamlı bir ilişki göstermemiştir.

Berntsen ve Rubin'in (2006) ölçek geliştirme çalışması ile tutarlı olarak, olumsuz anıların merkeziliği ile depresyon arasında pozitif yönde anlamlı bir korelasyon gözlenmiştir ($r = .21, p < .001$). Ayrıca, olumlu anıların daha merkezi algılanması depresyon ile negatif yönde anlamlı bir korelasyon göstermiştir ($r = -.12, p < .05$). Tablo 2'de test değişkenlerine ilişkin betimleyici istatistikler ve korelasyon katsayıları incelenebilir.

Son olarak, alanyazında olumsuz olayların merkezi algılanmasında cinsiyet farkı saptandığı düşünüldükçe (Boals, 2010), kadın ve erkeklerin test değişkenlerinde aldıkları puanlar karşılaştırılmıştır. Beklendiği gibi kadınlar olumlu olayların merkezi algılanması ($Ort. = 3.71, S = .84$), travma sonrası stres belirtileri ($Ort. = 1.92, S = .54$) ve depresyon ($Ort. = .61, S = .41$) değişkenlerinde erkeklerden (sırasıyla $Ort. = 3.74, S = .89$; $Ort. = 1.88, S = .59$; $Ort. = .58, S = .46$) anlamlı bir farklılık göstermezken, kadınların ($Ort. = 3.42, S = .74$) olumsuz duygu yüklü olayları erkeklere kıyasla ($Ort. = 3.23, S = .77$) benliklerinin ve hayatlarının daha merkezinde algıladıkları saptanmıştır ($t = 2.064, p < .05$).

Güvenirlilik. Cronbach alfa değeri olumlu otobiyografik anılar için .95, olumsuz otobiyografik anılar için .91 olarak elde edilmiş, böylece ölçeğin yüksek düzeyde iç tutarlılığa sahip olduğu bulgulanmıştır. Ölçeğin iki yarım güvenirliliği için Cronbach alfa değerleri ise olumlu otobiyografik anılar için .91 ile .93, olumsuz otobiyografik anılar için .81 ile .88 olarak elde edilmiştir. Berntsen ve Rubin (2006) ölçeğin yüksek düzeyde geçerlik ve güvenirlik değerleri göstermesi üzerine, ölçeğin en yüksek madde-toplam korelasyonu gösteren 7 maddesinden oluşan kısa versiyonunu da incelemiştir. Bu çalışmada da OMÖ Kısa Versiyonu'nun güvenirlik değerleri incelenmiş, hem olumlu (Cronbach alfa = .89), hem olumsuz duygu yüklü otobiyografik anılar (Cronbach alfa = .82) için yüksek iç tutarlılık değerlerine ulaşılmıştır.

Tartışma

Kişisel yaşantılara ilişkin anıların benlik süreçleri, geleceğin planlanması, kişilerarası ilişkilerin kurulması ve sürdürülmesi gibi birçok farklı işlevi vardır (Alea ve Bluck, 2007; Bluck, 2003; Bluck ve ark., 2005). Güçlü bir benliğin inşası ve psikolojik iyilik halinin korunması için otobiyografik belleğin sağlıklı bir işleyişe sahip olması gerekir (Conway, Singer ve Tagini, 2004). Aşırı olumsuz bir otobiyografik anının kişi için bir dönüm noktası olarak algılandığı, başka yaşantıları anlamlandırmada bir referans noktasına dönüştüğü ve benliğin tanımlanması, kurgulanması ve yönetilmesinde merkezi rol üstlendiği kimi durumlar depresyon ve TSSB gibi önemli psikolojik sorunlara kapı aralamaktadır (bkz., Rubin, Berntsen ve ark, 2008). Kişilerin aşırı olumsuz duygu yüklü olayları nasıl algıladığı sadece psikolojik sorunların ortaya çıkışını değil, seyrini de etkileyebilmektedir. Her ne kadar aşırı stres verici olayların kişi tarafından merkezi algılanışı psikolojik sorunların ortaya çıkışını kolaylaştırırsa da, bu kişilerde travma sonrası büyüme yaşantısını da olumlu yönde etkilemektedir (Boals ve Schuettler, 2011; Boelen, 2012; Roland, Currier, Rojas-Flores ve Herrera, 2014; Schuettler ve Boals, 2011). Bu çerçevede, Berntsen ve Rubin (2006) tarafından geliştirilen OMÖ bellek, benlik ve akıl sağlığı arasındaki ilişkileri irdelemeye yönelik araştırmalara değerli katkılar sağlayabilecek güncel bir veri toplama aracıdır. Ölçeğin Türkçeye kazandırılmasının ulusal psikoloji çalışmalarında da faydalı olacağı düşünülmektedir, bu çalışmada ölçeğin psikometrik özellikleri Türkiye’den bir örneklem üzerinde incelenmiştir. Araştırma bulguları, ölçeğin Türkçe formunun hem olumlu, hem olumsuz duygu içeriklerine sahip otobiyografik anılar için yeterli geçerlik ve güvenilirlik değerlerine sahip olduğuna işaret etmektedir.

Berntsen ve Rubin (2006) ölçek maddelerini olayın kişiliğin merkezinde algılanması, olayın hayat hikayesinde bir dönüm noktası olarak algılanması ve olayın diğer yaşantıların yorumlanmasında bir referans noktası olarak algılanması olmak üzere üç farklı kavram çerçevesinde geliştirdiler de hem ölçeğin geliştirilme, hem de ölçeğin farklı kültürlerle uyarlama çalışmalarında ölçek maddelerinin bir bütün olarak “olayları merkezi algılama” kavramını ölçtüğü görülmüştür. Yine de kültürel farklılıklara bağlı olarak Türkiye örneğinde bu üç kavramın ayrışabileceği düşünülmektedir, kapsam ve yapı geçerliğine ilişkin yürütülen faktör analizlerinde üç faktörlü yapı da sınanmıştır. Ancak üç-faktörlü çözümlemede, ölçek geliştirme çalışması ile tutarlı olarak maddeler kuramsal açıdan anlamlı ve istatistiksel olarak sağlıklı bir dağılım göstermemiştir. Yapılan faktör incelemelerinde, ölçeğin özgün çalışmada olduğu gibi tek faktörlü bir yapıya sahip olduğu görülmüştür. Bu çalışmada, ölçeğin

psikometrik özellikleri sadece olumsuz duygu yüklü otobiyografik anılar için değil, olumlu yaşantılar için de sınanmış, elde edilen sonuçlar ölçek maddelerinin farklı duygu tonlarına sahip otobiyografik anıların tümünde çalıştığını göstermiştir. Ayrıca, ölçeğin güçlü psikometrik özelliklerini göz önüne alarak, Berntsen ve Rubin (2006) ölçeğin bir kısa versiyonu da aynı makale içerisinde incelemiştir. Uygulama açısından daha ekonomik olan OMÖ’nün kısa versiyonu bu uyarlama çalışmasında da oldukça yüksek değerler göstermiş, tek faktörlü yapının toplam varyansın olumlu anılarda %60.32’sini ve olumsuz anılarda %47.84’ünü açıkladığı tespit edilmiştir.

Ölçeğin ölçüt geçerliğini incelemek amacıyla travma belirtileri ile ilişkisi incelenmiş ve alanyazında tutarlı olarak aşırı stres verici olayların merkezi algılanmasının travma sonrası stres belirtileriyle pozitif yönde bir ilişki gösterdiği saptanmıştır. Berntsen ve Rubin’in (2006, 2007) ifade ettiği gibi, travmatik bir yaşantının kişi tarafından merkezi algılanma düzeyi TSSB, depresyon gibi psikolojik sorunların öngörülmesinde anahtar bir rol üstlenebilir. Hatta Rubin, Berntsen ve arkadaşları (2008) elde ettikleri bulgulardan yola çıkarak TSSB’nun tanımlanmasında DSM-IV kriterlerine alternatif olarak *bel-leksel model* (mnemonic model) olarak isimlendirdikleri travmatik anıları temel alan yeni bir tanımlama süreci tarif etmişlerdir. Ayrıca, alanyazındaki tüm çalışmalar birlikte düşünüldüğünde, aynı travmatik yaşantıdan geçen bireylerin bir kısmının yoğun psikolojik sorunlarla boğuşurken, bir kısmının bu yaşantılardan daha az etkilenecek çıkması ile sonuçlanan bireysel farklılıklar, bu kişilerin olayları merkezi görme düzeyleri arasındaki farklılıkla açıklanabilir (Berntsen ve Rubin, 2007; Rubin ve ark., 2008). Aşırı olumlu olayların merkezi algılanması ise beklentiler doğrultusunda travma sonrası stres belirtileriyle anlamlı bir ilişki göstermemiştir.

Olumsuz duygu yüklü olayların merkezi algılanması beklentilerle uyumlu olarak depresyon ile pozitif yönde bir ilişki göstermiştir. Güncel alanyazında olumsuz otobiyografik anılar ile depresyon ilişkisi oldukça ilgi çekici bir araştırma konusudur (örn., Anderson, Goddard ve Powell, 2010; Kuyken, Howell ve Dalgleish, 2006; Rottenberg, Joorman, Brozovich ve Gotlib, 2005; Werner-Seidler ve Moulds, 2012). İlgili araştırmalar, olumsuz olayların kişiliğin ve hayat hikayesinin merkezinde algılanmasının depresyon ile tutarlı bir ilişkiye sahip olduğunu göstermiş (Berntsen ve Rubin, 2007; Boals, 2010; Boals ve Schuettler, 2011), hatta aşırı stres verici yaşantıların merkezi algılanmasının depresyon gibi psikolojik rahatsızlıklar için bir yordayıcı olduğu görüşü alanyazında güç kazanmıştır (Boelen, 2012). Bu çalışmada, olumlu anıların merkeziliği ile depresyon arasında görece düşük ama anlamlı korelasyon ise, kişiliğin merkezinde duran olumlu anıların depresyona karşı bir tampon işlevi görmesi veya dep-

resyonda düşük puan alan bireylerin yaşantılarını olumlu bir yanlılıkla görme eğilimi göstermesi ile ilişkili olabilir. Özetle, duyu yüklü kişisel yaşantıların, özellikle aşırı stres verici olayların merkezi algılanması psikolojik sağlık açısından kritik bir öneme sahip görünmektedir.

Cinsiyet farkları açısından, kadınların erkeklerle karşılaştırıldıklarında, olumsuz yaşantılarını benliklerinin ve hayat hikayelerinin daha merkezinde gördükleri gözlenmiştir. Geçmiş araştırmalarda da benzer şekilde kadınların negatif yaşantıları kimlikleri açısından daha merkezi olarak algıladıkları (Boals, 2010) ve negatif duyguları daha yoğun hissettikleri (Pasupathi, 2003) saptanmıştır. Ancak, Boyacıoğlu (2015) öztanımlayıcı anılar konusunda yürüttüğü çalışmada kadınların olumlu duygusal değer boyutunda erkeklerden daha yüksek puan alırken, olumsuz duygusal değer boyutunda daha düşük puanlar aldıklarını rapor etmiştir. Boyacıoğlu, Akfırat ve Yılmaz (2016) cinsiyet farklarındaki bu tür tutarsızlıkların, anılara hakim olan temalardan kaynaklandığına işaret etmiş ve romantik ilişki anıları, öztanımlayıcı anılar ve çocukluk anılarında duyuşsal anı özelliklerini kadın ve erkekler için karşılaştırmışlardır. Bu araştırma sonucunda da, kadınların romantik ilişki ve çocukluk anılarının hatırlanması esnasında erkeklere kıyasla daha az olumlu duygular hissettikleri, ancak öztanımlayıcı anılarda tersi şekilde daha olumlu duygular bildirdikleri görülmüştür. Dolayısıyla, gelecek çalışmalarda olayların merkeziliğinde cinsiyet farklarının farklı anı türleri ve farklı tematik bağlamlar çerçevesinde incelenmesi konuya ilişkin anlayışımızı derinleştirecektir.

Ölçeğin iç tutarlılığına ilişkin analizler, Berntsen ve Rubin'in (2006) çalışması ile benzer sonuçlar vermiştir. Olumlu anılar için .95 ve olumsuz anılar için .91 düzeyinde elde edilen Cronbach alfa değerleri oldukça yüksektir. Ayrıca bakılan iki yarım güvenilirlik değerleri de yine ölçeğin hem olumlu (.91 ile .93), hem olumsuz duyuşsal otobiyografik anılar için (.81 ile .88) güçlü psikometrik özelliklere sahip olduğuna işaret etmektedir. OMÖ Kısa Versiyonu da yüksek düzeyde güvenilirlik değerleri göstermiştir (olumlu otobiyografik anılar için Cronbach alfa = .89, olumsuz otobiyografik anılar için Cronbach alfa = .82). Madde-toplam korelasyonları ölçek maddelerinin her birinin birbirleriyle uyumlu şekilde tek bir kavramı ölçtüğüne işaret etmektedir. Özetle, güvenilirlik testleri ile ölçeğin tutarlı ve kararlı sonuçlar verdiği, dolayısıyla duyarlı bir ölçüm aracı olduğu bulgulanmıştır.

Ancak bu çalışmanın bir kısıtlılığı olarak, ölçek öğrenci örneklemini dışında sınanmamış, klinik tanı almış popülasyon için ayrıca kontrol edilmemiştir. Berntsen ve Rubin de (2006) OMÖ'ni lisans öğrencilerinden topladıkları verileri kullanarak geliştirmiş olsalar da, takip eden çalışmalarda ölçeği çok çeşitli örneklemelerde sına-

mışlardır. Dolayısıyla, ölçeğin Türkçe formunun psikometrik özelliklerini farklı örneklemeler üzerinde irdeleyecek yeni çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Özellikle, ölçeğin klinik psikoloji alanında yapılacak çalışmalarda kullanılabilmesi için ölçeğin TSSB, kaygı bozuklukları ve depresyon gibi tanılara sahip kişilerden oluşan örneklemelerde sınanması gerekmektedir.

Sonuç olarak, OMÖ'nin hem uzun, hem kısa versiyonunun Türkçe formunun üniversite öğrencilerinden oluşan bir örnekleme yeterli geçerlik ve güvenilirlik değerlerine sahip olduğu görülmüştür. OMÖ'nin kullanım alanı sadece olumsuz duyuşsal anılarla sınırlı değildir. Olumlu duyuşsal anılar için de güçlü psikometrik özellikler gösteren ölçeğin, öztanımlayıcı anılar, romantik ilişki anıları, çocukluk anıları gibi çeşitli anı türlerine yönelik araştırmalarda da değerli bulgular ortaya koyacağı düşünülmektedir.

Kaynaklar

- Alea, N., & Bluck, S. (2007). I'll keep you in mind: The intimacy function of autobiographical memory. *Applied Cognitive Psychology, 21*, 1091–1111.
- Anderson, R. J., Goddard, L., & Powell, J. H. (2010). Reduced specificity of autobiographical memory as a moderator of the relationship between daily hassles and depression. *Cognition and Emotion, 24*(4), 702–709.
- Beck, A. T., Ward, C. H., Mendelson, M., Mock, J., & Erbaugh, J. (1961). An inventory for measuring depression. *Archives of General Psychiatry, 4*, 561–571.
- Bernard, J. D., Whittles, R. L., Kertz, S., & Burke, P. A. (2015). Trauma and event centrality: Valence and incorporation into identity influence well-being more than exposure. *Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy, 7*(1), 11–17.
- Berntsen, D. (2001). Involuntary memories of emotional events. Do memories of traumas and extremely happy events differ? *Applied Cognitive Psychology, 15*, 135–158.
- Berntsen, D., & Rubin, D. C. (2004). Cultural life scripts structure recall from autobiographical memory. *Memory & Cognition, 32*, 427–442.
- Berntsen, D., & Rubin, D. C. (2006). The Centrality of Event Scale: A measure of integrating a trauma into one's identity and its relation to post-traumatic stress disorder symptoms. *Behaviour Research and Therapy, 44*, 219–231.
- Berntsen, D., & Rubin, D. C. (2007). When a trauma becomes a key to identity: Enhanced integration of trauma memories predicts posttraumatic stress disorder symptoms. *Applied Cognitive Psychology, 21*, 417–431.

- Berntsen, D., Rubin, D. C., & Siegler, I. C. (2007). Two versions of life: Emotionally negative and positive life events have different roles in the organization of life story and identity. *Emotion, 11*, 1190–1201.
- Berntsen, D., & Thomsen, D. K. (2005). Personal memories for remote historical events: Accuracy and clarity of flashbulb memories related to World War II. *Journal of Experimental Psychology: General, 134*(2), 242–257.
- Berntsen, D., Willert, M., & Rubin, D. C. (2003). Splintered memories or vivid landmarks? Qualities and organization of traumatic memories with and without PTSD. *Applied Cognitive Psychology, 17*, 675–693.
- Bluck, S. (2003). Autobiographical memory: Exploring its function in everyday life. *Memory, 11*(2), 113–123.
- Bluck, S., Alea, N., Habermas, T., & Rubin, D. C. (2005). A tale of three functions: The self reported uses of autobiographical memory. *Social Cognition, 23*(1), 91–117.
- Boals, A. (2010). Events that have become central to identity: Gender differences in the centrality of events scale for positive and negative events. *Applied Cognitive Psychology, 24*, 107–121.
- Boals, A., & Schuettler, D. A. (2011). A double-edged sword: Event centrality, PTSD and posttraumatic growth. *Applied Cognitive Psychology, 25*, 817–822.
- Boelen, P. A. (2009). The centrality of a loss and its role in emotional problems among bereaved people. *Behaviour Research and Therapy, 47*, 616–622.
- Boelen, P. A. (2012). A prospective examination of the association between the centrality of a loss and post-loss psychopathology. *Journal of Affective Disorders, 137*, 117–124.
- Boyacıoğlu, İ. (2015). Öztanımlayıcı anıların fenomenolojik özelliklerinde cinsiyete bağlı farklılıklar. *Psikoloji Çalışmaları Dergisi, 35*(1), 1–14.
- Boyacıoğlu, I., & Akfırat, S. (2015). Development and psychometric properties of a new measure for memory phenomenology: The Autobiographical Memory Characteristics Questionnaire. *Memory, 23*, 1070–1092.
- Boyacıoğlu, I., Akfırat, S., & Yılmaz, A. E. (2016). Gender differences in emotional experiences across childhood, romantic relationship, and self-defining memories. *Journal of Cognitive Psychology*. Doi: 10.1080/20445911.2016.1216996
- Brown, A. D., Antonius, D., Kramer, M., Root, J. C., & Hirst, W. (2010). Trauma centrality and PTSD in veterans returning from Iraq and Afghanistan. *Journal of Traumatic Stress, 23*, 496–499.
- Byrne, C. A., Hyman, I. E., & Scott, K. L. (2001). Comparison of memories for traumatic events and other experiences. *Applied Cognitive Psychology, 15*, 119–133.
- Conway, M. A., Singer, J. A., & Tagini, A. (2004). The self and autobiographical memory: Correspondence and coherence. *Social Cognition, 22*(5), 491–529.
- D'Argembeau, A., & Van der Linden, M. (2008). Remembering pride and shame: Self-enhancement and the phenomenology of autobiographical memory. *Memory, 16*(5), 538–547.
- Fivush, R., Hazzard, A., Sales, J. M., Sarfati, D., & Brown, T. (2003). Creating coherence out of chaos? Children narratives of emotionally positive and negative events. *Applied Cognitive Psychology, 17*(1), 1–19.
- Gauer, G., Souza, J. A., Silveira, A. M. & Sediya, C. Y. N. (2013). Stressful events in autobiographical memory processing: Brazilian version of the Centrality of Event Scale. *Psicologia: Reflexão e Crítica, 26*(1), 98–105.
- Heine, S. J., Takata, T., & Lehman, D. R. (2000). Beyond self-presentation: Evidence for self-criticism among Japanese. *Personality and Social Psychology Bulletin, 26*(1), 71–78.
- Hisli, N. (1988). Beck Depresyon Envanteri'nin üniversite öğrencileri için geçerliliği, güvenilirliği. *Psikoloji Dergisi, 7*(23), 3–13.
- Janoff-Bulman, R. (1988). Assumptive worlds and the stress of traumatic events: Applications of the schema construct. *Social Cognition, 7*, 113–136.
- Kitayama, S., Markus, H. R., Matsumoto, H., & Norasakkunkit, V. (1997). Individual and collective processes in the construction of the self: Self-enhancement in the United States and self-criticism in Japan. *Journal of Personality and Social Psychology, 72*(6), 1245–1267.
- Kline, P. (2000). *Handbook of psychological testing* (2. baskı). London: Routledge.
- Kuyken, W., Howell, R., & Dalgleish, T. (2006). Overgeneral autobiographical memory in depressed adolescents with, versus without, a reported history of trauma. *Journal of Abnormal Psychology, 115*(3), 387–396.
- Moore, S. A. (2008). Cognitive abnormalities in posttraumatic stress disorder. *Current Opinion in Psychiatry, 22*, 19–24.
- Moore, S. A., & Zoellner, L. A. (2007). Overgeneral autobiographical memory and traumatic events: An evaluative review. *Psychological Bulletin, 133*(3), 419–437.
- Mutlütürk, A. & Tekcan, A. İ. (2015). Remembering and telling self-consistent and self-discrepant memories. *Memory, 24*(4), 513–525.

- Newby, J. M., & Moulds, M. L. (2011). Intrusive memories of negative events in depression: Is the centrality of the event important? *Journal of Behavior Therapy and Experimental Psychiatry, 42*, 277–283.
- Pallant, J. (2006). *SPSS survival manual* (2. baskı). Buckingham, UK: Open University.
- Pillemer, D. B. (1998). *Momentous events, vivid memories*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Pillemer, D. B. (2003). Directive functions of autobiographical memory: The guiding power of the specific episode. *Memory, 11*, 193–202.
- Pinto-Gouveia, J., & Matos, M. (2011). Can shame memories become a key to identity? The centrality of shame memories. *Applied Cognitive Psychology, 25*, 281–290.
- Porter, S., & Birt, A. R. (2001). Is traumatic memory special? A comparison of traumatic memory characteristics with memory for other emotional life experiences. *Applied Cognitive Psychology, 15*(7), 101–117.
- Rasmussen, A. S., & Berntsen, D. (2009). Emotional valence and the functions of autobiographical memories: Positive and negative memories serve different functions. *Memory & Cognition, 37*, 477–492.
- Rathbone, C. J., & Steel, C. (2015). Autobiographical memory distributions for negative self-images: Memories are organised around negative as well as positive aspects of identity. *Memory, 23*(4), 473–486.
- Robinaugh, D. J., & McNally, R. J. (2010). Autobiographical memory for shame and guilt provoking events: Association with psychological symptoms. *Behaviour Research and Therapy, 48*, 646–665.
- Roland, A. G., Currier, J. M., Rojas-Flores, L., & Herrera, S. (2014). Event centrality and posttraumatic outcomes in the context of pervasive violence: A study of teachers in El Salvador. *Anxiety, Stress & Coping, 27*(3), 335–346.
- Rottenberg, J., Joorman, J., Brozovich, F., & Gotlib, I. H. (2005). Emotional intensity of idiographic sad memories in depression predicts symptom Levels 1 year later. *Emotion, 5*(2), 238–242.
- Rubin, D. C., Berntsen, D., & Johansen, M. K. (2008). A memory based model of posttraumatic stress disorder: Evaluating basic assumptions underlying the PTSD Diagnosis. *Psychological Review, 115*, 985–1011.
- Rubin, D. C., Boals, A., & Berntsen, D. (2008). Memory in posttraumatic stress disorder: Properties of voluntary and involuntary, traumatic and non-traumatic autobiographical memories in people with and without PTSD symptoms. *Journal of Experimental Psychology: General, 137*(4), 591–614.
- Rubin, D. C., Boals, A., & Hoyle, R. H. (2014). Narrative centrality and negative affectivity: Independent and interactive contributors to stress reactions. *Journal of Experimental Psychology: General, 143*(3), 1159–1170.
- Rubin, D. C., Dennis, M. F., & Beckham, J. C. (2011). Autobiographical memory for stressful events: The role of autobiographical memory in posttraumatic stress disorder. *Consciousness and Cognition, 20*, 840–856.
- Rubin, D. C., Feldman, M. E., & Beckham, J. C. (2004). Reliving, emotions and fragmentation in the autobiographical memories of veterans diagnosed with PTSD. *Applied Cognitive Psychology, 18*, 17–35.
- Schuettler, D., & Boals, A. (2011). The path to posttraumatic growth versus PTSD: Contributions of event centrality and coping. *Journal of Loss & Trauma, 16*, 180–194.
- Sutherland, K., & Bryant, R. A. (2005). Self-defining memories in post-traumatic stress disorder. *British Journal of Clinical Psychology, 44*, 591–598.
- Sutherland, K., & Bryant, R. A. (2007). Autobiographical memory and the self-memory system in Post-traumatic Stress Disorder. *Journal of Anxiety Disorders, 22*, 555–560.
- Sutin, A. R., & Robins, R. W. (2007). Phenomenology of autobiographical memories: The memory experiences questionnaire. *Memory, 15*(4), 390–411.
- Şahin, N. H., Batıgün, A. D., & Yılmaz, B. (2009). Debriefing with teachers after the Marmara earthquake: an evaluation study. *The Journal of Disaster Studies, Policy and Management, 33*(4), 747–761.
- Talarico, J. M., Labar, K. S., & Rubin, D. C. (2004). Emotional intensity predicts autobiographical memory experience. *Memory & Cognition, 32*(7), 1118–1131.
- Tromp, S., Koss, M. P., Figueredo, A. J., & Tharan, M. (1995). Are rape memories different? A comparison of rape, other unpleasant, and pleasant memories among employed women. *Journal of Traumatic Stress, 8*, 607–627.
- Walker, R. W., Skowronski, J. J., & Thompson, C. P. (2003). Life is pleasant—and memory helps to keep it that way. *Review of General Psychology, 7*, 203–210.
- Werner-Seidler, A., & Moulds, M. L. (2012). Characteristics of self-defining memory in depression vulnerability. *Memory, 20*(8), 935–948.
- Zaragoza Scherman, A., Salgado, S., Shao, Z., & Berntsen, D. (2015). Event centrality of positive and negative autobiographical memories to identity and life story across cultures. *Memory, 23*(8), 1152–1171.

Summary

The Centrality of Events Scale: A Study of Reliability and Validity

İnci Boyacıoğlu

Dokuz Eylül University

Çağla Aktaş

Dokuz Eylül University

Autobiographical memories which have many functions in our daily lives have a great role in restructuring and perception of life narratives (Bluck, 2003; Bluck, Alea, Habermas and Rubin, 2005). Berntsen and Rubin (2006) claimed that taking a memory; which is excessively negative, rare and unexpected, as a reference point for personal identity and the life story leads to ruminations, unrealistic worries and continuous and unhealthy effort to avoid similar events in the future. They developed a new scale, the Centrality of Events Scale (CES) to measure the extent to which a memory for stressful event represents a reference point for personality and person's life story.

A number of studies have consistently showed that individuals tend to remember positive memories easier and more often than negative ones (see Walker, Skowronski and Thompson, 2003), however research on negative memories has given contradictory results. Considering traumatic memories, one line of research suggests that highly negative experiences have poorer memory characteristics in comparison to other memories because of the disruptions in memory led by suppressing mechanisms. On the other hand there is also strong evidence for that negative affect enhances memory traces and leads to superior memory characteristics (see Moore and Zoellner, 2007). In consistent with the view of superior traumatic memories, it was found that excessively negative memories are recalled more often, more detailed and with intensive emotions (e.g., Fivush, Hazzard, Sales, Sarfati and Brown, 2003; Porter and Birt, 2001; Rubin, Boals and Berntsen, 2008; Rubin, Feldman, and Beckham, 2004).

Berntsen and Rubin (2006) discussed functions of excessively negative memories under three main headlines:

Traumatic Memories as Reference Points. As a part of current self (Berntsen et al., 2003), traumatic experiences can become a reference point for organiz-

ing the long term memory and influencing the meaning which is attributed to other experiences (Gauer, Souza, Silveira and Sediya, 2013). Individuals have a tendency to remember reference points easily and more frequently. Connected to availability heuristic as "events that easily and frequently remembered have the potential to re-occur more often", traumatic experiences may lead to precautions and unnecessary worries for the future (Berntsen and Rubin, 2006).

Traumatic Memories as Turning Points in Life Stories. Probably because traumatic events form turning points or landmarks in the life story of the person (Berntsen and Rubin, 2006), they generate expectations for future events (Sutherland and Bryant, 2005). Traumatic events often cause profound changes in a person's viewpoint (Berntsen and Thomsen, 2005; Janoff-Bulman, 1988; Rubin, Dennis and Beckham, 2011) and stay highly accessible for years (Berntsen, 2001; Fivush et al., 2003). Thus, they can serve as a major causal agent for ongoing events (Berntsen and Rubin, 2006).

Traumatic Memories as Components of Personal Identity. If a traumatic memory is defined as a turning point for one's life story it is most likely to be regarded as one of the main components of the person's self. According to Berntsen and Rubin (2006), having a traumatic experience may become a symbol representing the identity of a person or specific themes of the person's life story. As a matter of fact, clinical case studies indicated that traumatic memories become one of the main components of the personality in time (Moore, 2008; Sutherland and Bryant, 2005). Individuals with Post-Traumatic Stress Disorder (PTSD) tend to regard traumatic experiences as a part of their identity and to perceive more connections and similarities between the traumatic and current experiences (Berntsen et al., 2003). Research findings indicate that integration of a traumatic memory into self-schema and the overall life story is critically as-

sociated with the PTSD symptoms (Boals, 2010; Rubin et al., 2008; Rubin et al., 2011).

Following the studies on traumatic events, the centrality of positively valenced memories has also become an intriguing subject of current research. Firstly, the centrality of negative and positive events has been compared in these studies. There was found no significant difference between positive and negative events for university students (Boals, 2010; Rasmussen and Berntsen, 2009). Another study, however, showed that older adults had higher scores in the CES for positive events experienced a long time ago (e.g., Berntsen et al., 2011; Scherman et al., 2014). Probably, positively and negatively valenced memories are associated in a different way with identity and the life story; while positive events may be processed in accordance with the cultural life scripts, negative events may gain centrality through more individual and emotion-driven processes (Berntsen et al., 2011; Scherman et al., 2014).

Regarding cultural differences, some research has focused on the centrality of positive and negative events. It is found that excessively positive events are perceived more central than excessively negative events across cultures (Sherman et al., 2014). Scherman et al. (2014) detected that excessively negative events are perceived more central for the collective cultures such as Asian countries compared to the more individual cultures from the West. In a research in Turkey, centrality of events is examined for self-defining memories and it was observed that experiences consistent with the self-concept are regarded more central just like positive memories (Mutlutürk and Tekcan, 2015).

Autobiographical memory is a central issue for different subfields of psychology including cognitive, social, developmental, and clinical psychology. Measures for different aspects of autobiographical memory make valuable contributions to research in the field by providing new concepts and research questions. The aim of the present study is to adapt the CES into Turkish and to test psychometric properties of the CES for both positive and negative autobiographical memories.

Method

Participants

The sample of the study consists of 297 college students (186 females, 111 males) from Dokuz Eylül University. The age participants is ranged between 18 and 29 ($M = 20.99$, $SD = 1.89$).

Measures

The Centrality of Events Scale (CES). CES measures the centrality of positive or negative memory of a

person's identity and life story (Zaragoza Scherman et al., 2014). Berntsen and Rubin (2006) produced 23 items in order to measure the extent to which a memory for an emotional event represents a core component in the self, a reference point for current experiences and a landmark for person's life story, but eliminated three items due to low psychometric values. Last form contains 20 items and has 5 point Likert scale (1 = Strongly Disagree and 5 = Strongly Agree). Cronbach alpha for CES is reported as .94.

The Beck Depression Inventory (BDE). BDE developed by Beck, Ward, Mendelson, Mock and Erbaugh (1961) has 21 items and one factor. It measures the affective, somatic, cognitive and motivational symptoms of depression. Items are scored between 0 to 3 and high scores indicate serious depression levels. Hisli (1988) adapted the BDE into Turkish and reported that half-split reliability of the scale is .74.

The Post-Traumatic Stress Disorder Symptoms Scale (PTSDSS). The PTSDSS developed by Şahin, Batıgün and Yılmaz (2001) has 36 items. High scores indicate relatively more intensive stressful symptoms related to traumatic experience. Internal consistency coefficients are ranged between .89 and .91 for its subscales.

Procedure

All questionnaires were administered in groups. The undergraduates of Dokuz Eylül University were asked to recall a highly negative personal memory from their lives and write it with few sentences. Then, they completed the CES and the measures for depression and posttraumatic stress disorder symptoms. Lastly, they recalled a highly positive autobiographical memory and completed the CES. Participants signed an informed consent form to indicate their willingness to participate in study and did not receive any reward for it.

Results

Psychometric Properties of the Centrality of Events Scale

Item-Total Correlations. Consistent with the original study, it was found that the last three items of the scale had low item-total correlations compared to other items ($.34 \leq r \leq .55$). Therefore these three items were eliminated from the further analyses. Item-total correlations of the rest of the items are between .58 and .78 for positive autobiographical memories and between .41 and .73 for the negative autobiographical memories. Item-total correlations have been found above .30 as intended (Kline, 2000).

Factor Structure. To examine the factor structure of the Turkish version of the CES, a principle component

analysis was performed. Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) was found higher than .60 both for positive memories (.94) and negative memories (.90) and Barlett tests were also significant ($p < .001$). The clearest break in the Scree Plot between the first and second factor suggested one factor. Single factor solution is accounted for 51.01% of the total variance for positive memories and 36.81% for negative memories. Findings related to the short version of the CES indicated that total explained variance is 60.32% for positive autobiographical memories and 47.84% for negative autobiographical memories.

Criterion-Related Validity. The centrality of negative events was found positively correlated with the symptoms of PTSD ($r = .36, p < .001$). As expected, there was no significant correlation between the centrality of positive autobiographical memories and the symptoms of PTSD. Consistent with Berntsen and Rubin (2006), there was also found a positive correlation between the centrality of negative autobiographical memories and depression ($r = .21, p < .001$). Moreover, the CES scores for positive autobiographical memories were negatively correlated with depression ($r = -.12, p < .05$).

Regarding gender differences, women ($M = 3.42, S = .74$) regarded negative events more central to their self and life stories ($t = 2.064, p < .05$) compared to men ($M = 3.23, S = .77$). There was found no gender difference in the CES for positively valenced memories, the PTSD symptoms, and depression.

Reliability. The internal consistency coefficients were .95 for positive autobiographical memories and .91 for negative autobiographical memories. Regarding 7-item version of the CES, the internal consistency coefficients for were .89 for both positive and .82 for negative autobiographical memories.

Discussion

Consistent with Berntsen and Rubin (2006), the Turkish version of CES showed sufficiently high reliability and good validity for both positive and negative autobiographical memories. The CES of negatively valenced memories found positively correlated with and the PTSD symptoms and depression. The CES for highly positive memories was not associated with the PTSD symptoms, as expected. But, as an intriguing finding, perceiving positive events more central seems to function as a shield against depression or persons with low depression showed a positivity bias to perceive the past events more central, since there was found a negative correlation between the CES for positive memories and depression. Consistent with previous research (e.g., Boals, 2010), women had higher scores in the CES for negative autobiographical memories than men.

As a result, the present study indicated that both short and long version of CES have strong psychometric properties for Turkish samples. In future studies, the validity and reliability of the Turkish version of CES need be tested for clinically diagnosed samples, since the centrality of excessively negative events is a robust predictor of the PTSD symptoms (Berntsen & Rubin, 2006, 2007).